ВЕЧЕРНИЦѢ

ЛИТЕРАЦЬКЕ ПИСЬМО ДЛЯ ЗАБАВЫ И НАУКИ.

Число 29. Львôвъ дня 16. Серпня 1862.

ОДНАКА НАМЪ ДОЛЯ.

Ой выйду я на горбочокъ,
Та зъ ôдтамтиль гляну:
Бачу сêлце невеличке,
Церковъ деревляну,
Садокъ бачу — у садочку
Липа похилилась,
А до липы старенькая
Хата притулилась;
Притулилась, тай обѣ си
Поскрипують разомъ —
А я шляхомъ — шляхомъ бѣлымъ —
Вже й за перелазомъ!
Зупинюся — оглядаюсь,
Що мя ту привело,
А на серцю буцѣмъ легко —
Буцѣмъ невесело.
Липа гильямъ потрясае,
А въ гилю громада
Горобчикôвъ цвѣрѣнкае
Сама собѣ рада!
Пôдъ стрѣхою ластôвоньки
Гнѣздо прилѣпили,
Тай годують голі дѣти —
Боже, батьку милый!
На що голому ты кажешъ,
На сей свѣтъ родитись,
Та голову пôдъ чужою
Стрѣхою клонити? —
Ще якъ куда то трапиться,
Старенькая мати.
Дѣточокъ навча непевныхъ:
„Грѣхъ и ластôвчати
И дрôбнôй комашцѣ" — каже
„Грѣхъ кривду робити.'
Мале росте та слухае,
Щобы не грѣшити;
И выросте — споминае
Якъ мати навчала,
Коли малымъ нерозумнымъ
На руки ще брала. —
Трапляеться — та не густо,
Не взявъ бѣсъ такого,
Що и неньки не слухае,
И божого слова.
Та и стрѣхи пожалуе
Бѣднôи пташинѣ,
Або таки пустуючи,
Гнѣздочко розкине —
Гнѣздо рôдне — а ластôвча
На земленьку впаде: —
Та-й загибне пôдъ хатою,
Або тихцемъ сяде..
Десь пôдъ тиномъ — чужимъ тиномъ —
Куняе дрѣмае,
Та голодне, непоене,
Крыльця вытягае —
Вытягае, простирае
До зôрниць, злетѣло-бъ:
Такъ годѣ, бо тякже лихо
Крыла поломило. —
Тôлько глипне въ небо сине,
Буцѣмъ то гадае:
Нехай тобѣ, чоловѣче,
Богъ непамятае!
Такъ думаю; а за мною —
Щось зашелестѣло.
Озирнувся: пôдъ лопухомъ
Дѣйстне бо сидѣло
Таке криве поломане,
Якъ та наша воля. . .
„Пташко!" кажу; а воно ми:
„Однака намъ доля! —"

В. Шашкевичъ.

—•>•>•>•><•<•<•<•—

ИНШІЙ ЧОЛОВѢКЪ.

Оповѣданье П. Кулиша.

Переведене зъ россійського.

(Дальше.)

— Двадцять! сказавъ козакъ Очкуръ, погладивши сынка по головцѣ своєю жиластою, робочою рукою.

„Тридцять-два."

— Двадцять съ копою!

„Тридцять-одинъ."

— Нѣ бо, отче Потапе! вы збавляйте по-людськи.

„Ну, тридцять," сказавъ булый отець Потапъ. „Чи ще тобѣ не по-людськи, Мироне Петровичъ?"

— Берѣть двадцять и одинъ!

„Не вôзьму и двадцять девять съ копою.

— Ей, беръть, отче Потапе! говоривъ козакъ Очкуръ такимъ голосомъ, неначе левада втече куди небудь изъ села.

„Тридцять.... Тридцять днѣвъ у мѣсяцѣ, и за тридцять сребренникôвъ...."

Но тутъ булый отець Потапъ закашлявъ, и сказавъ тôлько:

— Цѣна законная!

„Двадцять-одинъ и копа!"

Булый отець Потапъ кивнувъ однѣкуючи головою.

Офицеръ здорово потягнувъ Жукового.

— Ну, двадцять-два, да й годѣ!

„Хиба що годѣ!" одвѣчавъ рôвнодушно булый отець Потапъ.

Що-жъ вы робитимете съ тыми, якъ вы кажете, сребренниками?

„Мироне Петровичъ!" сказавъ строго булый отець Потапъ, помѣркувавши, що ёму пригадують на Искаріота.

Но козакъ Очкуръ вже-жъ не бувъ такій грубячій чоловѣкъ, щобы шпурити каменемъ на безборонного чоловѣка. Ему тôлько хотѣлося вдержати за собою славу доброго господаря, который знае цѣну вещамъ, и не заплатить нѣ копѣйки лишнёго. Впертость властителя завидноі для него левады пуджала ёго, якъ природня границя пуджае завоювателя. Коли-бъ ёму збити булого попа зъ отсеи границѣ хоть на одну копу, тогди вже конечно цѣна левады помаленьку спуститься до 25 рублѣвъ надъ сотню. Но офицерська люлька вже хрипить, а отсей хрипъ засмучае догадливого Очкура.

„Двадцять-два съ копою!" скричавъ ôнъ сердито. „Ну, уступайте-жъ, отче Потапе, хоть копу! Ну, копу, копу!"

— Дивній дѣла твои, Мироне Петровичъ! Ну, що у тебе значить копа? сказавъ булый отець Потапъ, радуючись собѣ, що на 125 рубляхъ дѣло скôнчиться. Ôнъ поступавъ въ сѣмъ случаѣ подобно кокетливôй селянцѣ, которои серце давно вже належить стараючому, но зъ удовольства, щобъ номучити нетерпячого щасливця, вона одвертаеться и прибирае рôвнодушный видъ.

„Такъ уступаете копу, отче Потапе?"

— Ну, нехай вже, копу уступаю.

„А я прибавлю копу. Двадцять-три!"

— Ну, прибавка! Стыдавсь бы ты, Мироне Петровичъ, на-дурно часъ теряти. Скажу тобѣ просто: 28 да и шабашъ! У февралѣ 28 днѣвъ, а менше сёго нѣ въ одному мѣсяцѣ.

„Дожидайтесь-же февраля, отче Потапе! а теперъ я вамъ даю двадцять-три съ копою."

— Вже ты всѣмъ надоѣвъ своими копами, Мироне Петровичъ!

„Ну, рôвно двадцять-чотыри, послѣдне слово!"

— Двадцять-сѣмъ, послѣдне слово.

При отсѣмъ офицерська люлька страшно захрипѣла, и вже не Жукôвъ, а якій не-будь Мусатôвъ 4го сорта вылѣтавъ зъ березового цыбуха.

Три рублѣ, всёго три рублѣ роздѣляли шермуючихъ, а офицеръ того тôлько ждавъ, що вони хлопнутъ по рукахъ. Но усѣ другій слухачѣ, опрôчъ пестѣя хлопчика, були переконаній, що хлопнути по рукахъ можна буде тôлько на 125 рубляхъ, объ чôмъ не похибували взаимно и торгующійся. На-разъ офицеръ, выпустивши зъ рота самый нестерпенный тютюновый чадъ, сказавъ:

„Я даю!"

Всѣ приросли до свого мѣсця ôдъ здивуванья, опрôчъ великого знавця на людехъ и вещахъ, козака Очкура, що именно тому и торгувався такъ рѣшильно, що ôдъ-разу почувъ близость соперника. Якбы не вернувся изъ службы Поликарпъ Зарубаенко въ офицерськôй постати, то ôнъ супокôйно выслухавъ бы желанье булого отця Потапа — продати леваду, и повѣвъ бы дѣло такъ штучно, що попова левада досталась бы ёму за 120 рублѣвъ, не бôльше.

— Я даю 127 за леваду! промовивъ безтрепетно герой дня на неописанну радость старои матери, и тутъ и выймивъ зъ бôчнёи кишенѣ завдатокъ.

„А я даю 128!" скричавъ козакъ Очкуръ, добуваючи зъ шароваръ шкуряный гаманъ.

— А я 129, сказавъ офицеръ.

„А я 130!"

— А я 131!

Тутъ уже козакъ Очкуръ, при всѣму свому багацтвѣ, мусивъ уступити, щобъ спасти свою господарську славу, а торжествующій булый отець Потапъ пріймивъ завдатокъ.

VI.

У саму пору явилась на столѣ горѣлка. Радôшна господиня, наливши першу чарку, пôднесла голосъ такъ урочисто, що навѣть парубки и дѣвчата, що дивилися зъ сѣней на офицера, перестали межи собою пихатись, перекидуватись жартами, и умѣрковано, такъ сказавши шопотомъ, хихотати.

У насъ, въ Буртищѣ, выпити въ компаніи чарку горѣлки во-всѣ незначить влити у ротъ, пролыкнути

а крякнути, якъ роблять москалѣ або звощики, которѝ мають звычай ще зморщити лице и плюнути. Въ насъ отсе значить — вымовити кôлька такихъ слôвъ, що другимъ було-бъ и прiємно и научно слухати. Вдова Зарубаиха спôмнула за чаркою всю свою одиноку жизнь, ôдозвалась зъ вдякою за тыхъ, хто ѣѣ не забувавъ (хотя сихъ немногихъ людей, по-найбôльше такихъ якъ и вона бѣднякôвъ, и не було въ числѣ ѣи гостей), а за своихъ утискателѣвъ, не называючи ихъ по имени, сказала пословицю: Ворога хлѣбомъ да сôлью карай! що де-якихъ заставило понуритися въ землю; а-далѣ подякувала Богови за свою радость, глядючи на свои вбогѝ и на многихъ мѣсцяхъ облупленѝ образы, та тогди спôмнувши ще покôйного мужа и своихъ родичѣвъ, и пôславши имъ на той-свѣтъ дуже прiємне поздоровканьє, выпила чарку за кôлькома опадами, при чôмъ съ похвалою обôзвалася о шинкарѣ Остапѣ, що въ него добра горѣлка, и що Остапъ нѣколи плохои горѣлки продавати не стане.

Пôсля сєго чарка перейшла икъ героєви дня, а зъ-боку смѣшно було-бъ дивитись, що герой дня ограничився суховатымъ жиченьємъ здоровья матери и всѣй компанiи, а потому проглотавъ горѣлку съ такимъ видомъ, зъ якимъ лежаща у ёго нôгъ собака глотала мухъ. Но нѣхто зъ притомныхъ сёму не дивувався, бо вже кожный бачивъ у нѣмъ чоловѣка благородного, а не свого брата козака, то и звычаи и всѣ прiємы въ него повиннѝ бути якъ-можъ не похожѝ на простонароднiи. Ôнъ навѣть не скривився и не плюнувъ, якъ роблять москалѣ и звощики. Ôнъ выпивъ горѣлку не пуще комисаря, который становно не выражавъ на своѣмъ супокôйнôмъ и грознôмъ лици, чи гôрко, чи нѣ у него въ ротѣ.

Парубки дивлячись изъ сѣней на Зарубаєнка, сказали про-мѣжъ себе:

— Мабуть, у великихъ баталiяхъ бувавъ!

Що тычиться до булого отця Потапа то ôнъ, по свому званью, осѣнивъ чарку хрестнымъ знаменемъ, щобы въ горѣлцѣ не притаився якiй не-будь дiяволъ, а тогди вже спокôйно выпивъ якъ воду. Тôлько очи ёго выглянули трошки бôльше якъ перше изъ своихъ скалубинокъ веселою искрою, и знову спряталися, зоставляючи останнимъ частямъ лиця мати яке хочеться выраженьє, або и зовсѣмъ не мати ёго.

Вважнѝ парубки замѣтили пôвъ-голосомъ:

— Буде твоя левада въ кишенѣ у Остапа, отче Потапе!

Козакъ Очкуръ оказався за чаркою дуже розумнымъ и краснорѣчивымъ чоловѣкомъ, не менше одъ вдовы Зарубаихи. У ёго словахъ не було и слѣду досады, що попова левада досталась не ёму. Ôнъ добувавъ свои гроши мозольною працею, и знавъ имъ цѣну. При-тôмъ же и слава великого хазяина була для него таки дорога.

Чарка пôшла въ кругову, и молодицѣ доказали своими приговорюваньями, що вони уступають своимъ чоловѣкамъ у философiи, но далеко перевышають ихъ въ поезiи.

Молодѣжъ, стоячи въ сѣнехъ безъ усякои претенсiи на удѣлъ въ гостинѣ, навчалася ôдъ своихъ батькôвъ и матерей звычайнымъ и приличнымъ случаєви выраженьямъ.

Незнакомый близько зъ норовами и обичаями села Буртища либонь не пôймивъ бы вѣры, що до сего часу анѣ мати анѣ хто иншiй не спытавъ у нашого героя, якъ отсе ёму Богъ давъ выйти на людей, и чи на довго ôнъ прiѣхавъ до матери въ гостѣ. Но отакого прошу я спуститися на вѣрность мого оповѣданья за те, що инакше и бути не може. Мати положила передъ сыномъ, що въ неѝ зъѣжного було, та ажъ коли ôнъ догодивъ голодови, вважала за угôдне и приличне приступити до него зъ розпросами. Тогди говôръ змѣнився въ хатѣ на тишину, хоть нѣхто и не жадавъ мовчанья, и навѣть стояча въ сѣнехъ молодѣжъ чула, що говоривъ офицеръ.

VII.

— Взяли мене зъ рекрутськои партiи въ дивизiю, — зачавъ Поликарпъ Зарубаєнко, що вже теперъ называвъ себе Зарубаєвымъ. — Ну, взяли у дивизiю.... То єсть не одного мене, а стало быть много насъ новобранцѣвъ, стало быть рекрутôвъ отакихъ ненавченыхъ. Отъ, взяли мене у дивизiю. . . .

„А що-жъ то за дивизiя такая?" спытала мати.

— Ты бо, Параскевiя. . . . якъ тебе по отчеству... не перебивай! зупинивъ ѣѣ булый отець Потапъ.

„Нѣ, вже вы менѣ не перебивайте!" одвѣчала вона трохи досадно. — „Я хочу роспытати свою дитину, якъ воно тамъ страждало. А панъ-отця мого вамъ бы можна, здається, знать, якъ ёго звали."

Очевидьки, у душѣ бѣдноѝ вдовы заговорила нехôть на власть, яку мавъ надъ нею до сегодня кождый, хто дужчiй.

— Нельзя мнѣ помнить каждаго, Параскевiя, кого менѣ вдалося похоронити во времена моєго благоденствiя, — одвѣчавъ здыхнувши булый отець Потапъ.

„Помнить каждаго!" повторила ёго слова Зарубаиха. „Да хиба-жъ каждый ратовавъ васъ одъ смерти?

— А твôй же, Параскевія... якъ тебе... твôй отець хиба одъ смерти мене спасъ?

„А вже-жъ спасъ!"

— Не помню! воистину не помню!

„То-то й єсть, отче Потапе!" сказала зъ укоромъ вдова.

Булый отець Потапъ обернувся до слухачѣвъ зъ розпростертыми руками на знакъ здивуванья и пытанья.

Тотй зглянулися про-мѣжъ себе, и засмѣялися, бо звѣсно було кожному, що булый отець Потапъ, ще во времена своєго благоденствія, вертаючи нôчью ôдъ головы, хотѣвъ обôйти уличную калужу, и за-для сёго повернувъ на обôстьє до козака Зарубая, а ôдти гадавъ перелѣзти через новый плôтъ у власну леваду. Но, такъ-якъ голова угостивъ ёго доброю варенухою, то и сталося, що кôлья попали въ холевы отця Потапа, а голова ёго и ввесь тубубъ повисли въ бурянъ на той-бôкъ плота. Батько Параски Зарубаихи, що проживавъ тои поры у дочки бондаремъ, вставъ ранче ôдъ усѣхъ, якъ отсе бувае у старыхъ людей, и, выйшовши на дворъ, побачивъ крôзь досвѣтню мраку — пару чоботôвъ на плотѣ. Ôнъ стôлько же вдивувався отсѣй знахо дцѣ, слôлько й урадувався тому, бо швець Оврамъ, взявши у него холевы, щобы зробити до нихъ пришвы, заставивъ ихъ у шинкаря Остапа, и не знати коли змôгъ бы бувъ выкупити. Старикъ поторопивсь здоймити зъ плота чоботы, но въ чоботахъ показалися ноги, а разомъ зъ ногами найшовся и ихъ хазяинъ, уже безъ памяти и на волосокъ ôдъ смерти.

Отъ на яку околичность натыкнула вдова Зарубаиха, а ѣи слухачѣ такъ сердечно смѣялись, одинъ передъ другимъ покручуючи головою, що булому отцю Потапови, по закону природы, належало бы хоть трохи змѣшатися; но булый отець Потапъ не пôдлежавъ сёму законови ще зъ часôвъ своєи молодости, коли ходивъ бувало зъ своєю матерію по усѣхъ хатахъ на селѣ, выбирати звѣсну часть всёго, що тôлько дало дѣлитися.

Офицеръ те-жъ нагадавъ, якъ ёго дѣдъ спасъ ôдъ смерти булого ôтця Потапа, и те-жъ не мôгъ не засмѣятися разомъ зъ другими. А въ сѣнехъ мѣжъ молодежію чути було навѣть здержуваный реготъ. Но лице булого отця Потапа, зо своими шпарочками замѣсть очей, похоже було на затворену докола хату, которои господарь спить або не знати що робить.

Видячи сеє, якъ яснѣще й не можна, офицеръ переставъ за него стыдатися, и продовжавъ:

— Дивизія, матушка, се — такеє начальство або.. якъ бы вамъ сказать... ну, словомъ — дивизія! Тамъ и генералъ иншій, дивизіонный, и все такеє.... Но отсе само по собѣ, а головне отъ що. Изъ дивизіи погнали насъ дальше. То єсть ранжиръ отакій зробили, якій ростъ, яке що, и пôгнали. Ну, пôгнали... (тутъ офицеръ выкресавъ огню, и закуривъ люльку). Отъ, якъ пôгнали насъ дальше, — гонять насъ у саму стало быть у столицю. Тамъ отакій Санктъ-Петербурхъ єсть, стало быть бôльшущій городъ. Сказано — бурхъ!

„Охъ лишечко!" говорила старушка, сидячи противъ него у стола на ослонѣ, и пôдперши рукою щоку.

— Се нѣчого, Параскевія... якъ тебе по отчеству, — сказавъ булый отець Потапъ. — Въ столицѣ добре жити: тамъ, я чувъ, дьячокъ получає за похороны бôльше ôдъ тутешнёго єрея.

„Вашому брату, отче Потапе, всюди добре!" сказала вдова. „А моя дитина, мабуть, приняла тамъ холоду и голоду."

— Нѣтъ, матушка, нѣчого, — сказавъ офицеръ. Холоду правда, що натерпѣвся, а сытый все бувъ. Тôлько дорогою, якъ туда ще насъ гнали, партіонный офицеръ трошки насъ... то єсть отакъ приморивъ... стало быть выгоду свою пильнувавъ.

„Отсе вже такъ слѣдує," замѣтивъ булый отець Потапъ.

— Да, вже на те офицеръ, матушка, — потвердивъ Поликарпъ Зарубаєнко.

„Милосердный Боже!" скликнула старушка. „Такъ и ты, мôй сыночку, моривъ чужихъ дѣтей голодомъ?"

— Нѣтъ, матушка, що голодъ? — хоробро одвѣчавъ сынъ. — Голодомъ и насъ не морили. Но такъ.., господарськимъ способомъ... ну, словомъ — свою выгоду. . . На те вже начальство. Отсе вже всёму свѣту звѣсно. Но о тôмъ що и толкувати? Дѣло служебнеє, — не те, що онъ сусѣдъ изъ сусѣдомъ въ селѣ. Тутъ инша рѣчъ, а тамъ инша. Отъ, матушка, и пригнали насъ отакъ въ столицю. Ну, пригнали, — у гвардію мене уписали, у такй Преображенцѣ стало быть. . .

„А що-жъ то таке за гвардія, сыночку?" спытала мати.

— Гвардія, матушка, отсе... якъ бы вамъ сказати... отсе такй одборнй салдаты, рослй и все такеє... ну, словомъ, гвардія! Отъ, якъ уписали мене у гвардію, ставъ я служити. Стали мене вчити, и все таке прочее. Отъ я и служу годъ, и два, и три...

(Дальше буде.)

СЕМУ — ТОМУ,

ХТО ЦУРАЕСЬ СВОГО ДОМУ.

Та чого-жъ ты такъ раненько
Коника сѣдлаешъ? —
Вже-жъ не инакъ, пане брате,
Ѣхати гадаешъ.
Ѣдь си, брате, ѣдь си, милый
Знаю твою гадку, —
Ты гадаєшъ покидати
Рôднесеньку матку,
А самому требувати
Насторонськѣ люде;
Лишъ не знаю, пане брате,
Чи ти жаль не буде.
Бо то въ насъ лишъ подорожный
Просится до хаты,
Въ насъ лишъ ходя за ворота
Гостя зустрѣчати; —
А на тôи то сторонѣ,
Хиба тя зустрѣчутъ, —
Лишъ мене бы запытати,
Якъ они калѣчутъ;
А нѣхто тебе не выйде
И оборонити;
Ты бы плакавъ, а тутъ нѣ съ кимъ
Навѣтъ затужити; —
Бо то въ насъ лишъ на Вкраинѣ
Ще зазульки чути,
На сторонѣ, пане брате,
Вже еи не буде . . . .
Бо то въ насъ лишъ на Вкраинѣ
Тепле сонце грѣе,
Де нѣ станешъ, де нѣ глянешъ,
Всё щебече, пѣе,
Охъ та пѣе, брате, пѣе,
Серця добуває —
А хто хоче заспѣвати
Тамъ нехай спѣвае,
А хто хоче говорити —
Могилъ много-много;
Говори си, пане брате,
Чи-жъ нема до кого?! —
Є съ кимъ, брате говорити,
Завтра якъ сегодне,
Є чимъ серце пасытити
Молоде, безодне,
Є чимъ вѣки наповати
Молодецьку гадку, —
Чо-жъ кидаєшъ, руськiй сыну,
Украину матку,
Чо-жъ кидаєшъ, недовѣрку,
Рôдне Запороже,
А самъ идешъ — у калюгу! —
Жалься моцный Боже!!
Гайда, братья, на оренду,
Та вамъ куплю пива,
Лишъ розрадьте нашу неньку
Шо-бъ ся нежурила, —
Бо вна думовъ го поила,
Славовъ го плекала,
Свого серця му кроила
Та — чого-сь дождала?
Трохи нѣмця, трохи ляха,
Решту татарчати, —
Охъ не плачъ лишъ, нежурися,
Украино мати,
Хто наваживъ до калюги
Помагай му Боже;
А мы, братья, не покинемъ,
Наше Запороже:
Бо на тôимъ Запорожьи
Хата на помостѣ
Въ панѣ матки Украины
Будемо за гостѣ.

Федьковичъ.

ПРО ГОРОДИ Й СЕЛА.

Листъ I.
(Конець.)

Нехай собі гуркотять и свищуть чугунки, кому іхъ треба. Коли-бъ намъ було треба того дива, то й ми-бъ собі зробили, бо громада — великий чоловікъ, и якъ схоче, то на все добре спроможется. Що-жъ, коли не прийшовъ ище нашъ часъ про чугунки дбати? Ще, може, треба перше двори и хати повимітувати та тоді й до більшого діла братись. Ато — тутъ насъ сміттямъ и всякимъ гноемъ закидано, а намъ, забувши про свою бідолашню господу, слідомъ за чужоземцемъ бігти!. . . .

Ні, ми такъ собі діло розбираемъ, що коли треба на щось, щобъ одні люде, якъ отъ Ангеляне, попереду всіхъ йшли, то, мабуть, и те треба, щобъ инші, якъ отъ ми, Украінські хуторяне, позаду зоставалися. Коли треба, щобъ одні по городахъ чучвеціли, якъ отъ наші бурховці, то, мабуть, и те треба, щобъ другі по хуторахъ и селахъ міцнимъ, неліченимъ здоровъямъ, наче дуби зелені, твердо на своій рідній землі стояли.

Знову же, коли треба на світі такихъ, щобъ усяку премудрость книжню розуміли, то певно треба и те, щобъ чоловікъ читавъ тілько одну книжку, великий Завітъ великого всемирнёго Учителя, а Божий миръ розумівъ більшъ серцемъ, ніжъ головою. Бо й сами отті цивилизатори нехай би розумомъ своімъ збагнули: що-бъ то було, якъ-би нашъ братъ оддався всею душею ще іезуітськiй науці (а Іезуіти пробували вчити насъ и зъ голою шаблею)!. . .

Цивилизація, кажуть, веде чоловіка до всякого щастья... А якъ же ні?... Що тоді, панове? де тоді візьмете людей свіжихъ душею и міцнихъ здоровъямъ, щобъ инишимъ робомъ зопсовану по всій землі жизнь поправити?... Такъ покиньте-жъ хочъ насъ, будьте ласкаві, по хуторахъ про запасъ:

може, ми вашимъ правнукамъ згодимося. Пишіть собі тамъ и друкуйте що-хотя. Може, воно й добре кому слухати васъ, тілько не намъ. У насъ, панове, наука своя, тисячолітня: вона навчила насъ більше слухати праведнёго Слова Божого, аніжъ лукавоі панськоі мови. Коли-бъ ви такъ учили якъ учивъ Христосъ, то ми-бъ васъ послухали одразу, ато ви учите не Богові, а мамоні служити; золотому идолу розумною своею головою кланяетесь, думаючи, що пішли ше дальшъ самоі Евангелиі.... „Просвітились," якъ той мовлявъ,

. . . . „та ще й другихъ
Хочуть просвітити;
Сонце правди показати
Сліпимъ, бачишъ, дітямъ. . . ."

Покиньте, кажете, своі прості хуторянські звичаі будете багаті. А на що-жъ намъ, панове, багатшими бути? Хиба въ васъ істи й пити нічого, або нема сорочки, свитини й кожушини, або не тепло намъ у нашій хаті, або нема простору кругомъ хати, або ні за що намъ справити по своему закону весілля, чи родинъ, чи хрестинъ, чи чого? На що-жъ намъ те навісне багатство? Хиба на те, щобъ ожидовіти? щобъ не така душа була въ насъ проста й милосердна Або на те, щобъ, покидавши свою дешеву, тисячолітню одежу, рватись усіма силами, щобъ на городянську пиху спромогтися, на ту ледащицю моду, що на рікъ по пять разъ перекроюе сукно, наче мала дитина, гуляючи въ ляльки? Або, може, на те, щобъ занедбавши своі прості звичаі, вкинутись у той дурний комфортъ, у ту идольску роскішъ, що не ма ій ні міри, ні впину, ні наситу?.... Добре намъ раете, спасибі вамъ!

А по нашому, такъ чоловікові за свою просту, домоткану свиту треба обома руками держатися. Се ёго затула одъ диявольскоі покуси — моди, котора васъ, городянъ, до тяжкоі роботи або до лукавихъ вигадокъ и видумокъ день и нічъ поганяе. Тимъ-то борони Боже, якъ-би всяке въ насъ до книжокъ городянськихъ хапалося, покинувши свою едину книжку, та й поняло вашимъ книжкамъ віри більшъ, ніжъ тій спасенній, праведній книзці! Було-бъ може, те, що всі зжидовіли бъ и за гроші ріднихъ батьківъ попродали.

Що тамъ десь, за моремъ, шматокъ Америки цивилизацію трошки на добрий ладъ буцімъ-то справивъ, идучи попередъ усёго світу, то се ми знаемо и радуемось. Нехай тимъ людямъ хорошимъ та богобоязливимъ и до кінця служить фортуна у великому ділі. Тілько-жъ намъ рано ще слідомъ за ними бігти, не впоравшись перше съ тимъ, исъ чимъ вони добре впоралися. Якъ же намъ, удавшись не по своему розуму и не по своій розумній волі, у цивилизацію, та тимъ тілько зробити зъ себе ні Богу свічку, ни чорту кочережку, то лучче намъ у своій шорсткій корі ще роківъ зъ сотню пережити та тоді вже іі зъ себе злущити, якъ не стане въ насъ на Вкраіні де-якоі погані, котора у всяке добре діло мішаетця и всяке добре діло псуе и нівечить.

Такъ ми про городянські науки и городянську словесность собі міркуемо. Нехай тиі комфортабельні чоловіколюбці не дуже надъ нашою долею вболівають. Не погана доля наша, хліборобська й чумацька, хвалити Бога! Не проміняемо ми іі на городянську, ніби-то кращу, и свити своеі чесноі и неповинноі не оддамо ні за які саети и оксамити.

МУЖИЦЬКА ДРУЖБА.

(Дальше.)

Сидівъ я у Киеві щось зъ півъ-року, не чувъ нічого за нашихъ людей, ажъ неразъ бувало обітрешъ рукавомъ сліпи, та-й зітхнешъ згадавши: що тамъ діетця дома?

Якось у осени прийшли Німці зъ возами, привезли камянецьке вино купцеві, а мені принесли трохи бриндзі, папушойноі муки, та-й письмо відъ Кривого Шевця. Писавъ вінъ, що десь таки знову душать громаду за податки, вигонять погонцівъ у Кримъ, а що хлопцівъ такечки беруть у некрути не по жеребу, ані по черзі, але якъ хто на якого паробка напосядетця, або що й на господаря хто найде причепу. Найсумніще стало мені, якъ прочитавъ за того сокирника Мекиту (тремъ дітямъ батько бувъ), що бувъ, сердечний, заручився за свого швагра Юхтима. Привели, знаете, бурлаку ажъ зъ Херсонщини. Жалко стало Мекиті, бо таки рідню сестру того волоцюги за собою тримавъ. — Несподівано померла Мекитина мати, що таки зъ 78 роківъ по світі ходила, та-й саме у послідню неділю сповідалась и св. Тайнъ причастилась. Отже нашъ *батюшка* (десь ажъ зъ Казані вирвався ся бувъ, та-й щось довго паламарувавъ покиль на-силу священникомъ висвятили) ніякъ не схотівъ поховати покойницю: домагався у Мекити послідню коровицю. Той давъ ліпше 5 рублівъ за похорони; для дітей хотілось лишить тоту первістку, щобъ на весні була крапелька молока. На своє безголовля уперся нашъ сіромаха! На силу випровадили мерця на цвентарь; але піпъ таки не дарувавъ му за своє. — Саме у той часъ брали у останній разъ некрутівъ передъ Севастопольскимъ штурмомъ. Ухопили Юхтима бурлака, та-й забили въ дибки. Той розломивъ кандали, та-й утікъ въ ночи, а Мекиту, знай, за те, що бувъ ёго узявъ на свою поруку, та-й повели на підставку до Балты. Слухаючи невірноі підмови, наші панки також не боялися Божоі кары, та допустили до того, що безневинному забрили лобъ. Нещаслива Мекетиха Оляна провела чоловіка до самого приему, тай верталась пішки въ осени до дому, щобъ зъ малими діточками якось поратися коло хати. Не довелось довго господарувати! Боса, у полатаноі свитинці прозябла до костей, завіяло і вітромъ. На-силу доволочилась до дому. Ноги ій зціпило. Якъ лягла, сердечна, такъ и пролежала, безталанна, доки не умерла. — Такую мені передали звістку зъ села, а за мого Данила ані слова.

Якось минула зима, наставъ Великий Пістъ, та-й раній Великдень припадавъ щось при кінці Березня либонь. Збираемося оба зъ братомъ до старого батька на свята. На Київській пошті тяжко було роздобути коней: мусілисьмо наймить собі биржовика (кацапського звощика) зъ тройкою — до Василькова. Далась мені у тямки тота дорога! На-силу допхалисьмося до Білоі-Церкви, зъ перекладною застряглисьмо щось зо три рази у баюрі, — та-й ще якъ смерклося, то вивернувъ насъ ямщикъ, бо куряча сліпота ёго напала. Братъ задрімавши згубивъ подорожню, та-й годі було шукати у болоті. — Давай жидівського фурмана наймати! Тому пристали шкапи: мусівъ насъ перекинути на другу брику. За Тульчиномъ у лісахъ (допхалися якъ мо-

жно було, щобъ хоть у великодню Суботу доволочитися до дому,) жидова нехтіла везти. Такъ братъ пхнувъ его въ буду, та-й самъ почавъ поганяти. Коли-жъ то у лісахъ треба Полішукомъ бути, щобъ не заблудити: аби смеркло, — не видко жадноі прикмети, ані хреста край дороги. Візъ докиль візъ, ажъ якось, звернувши зъ дороги на муравину, зачепивъ колесомъ за пенёкъ, та чисто вивернулися въ якийсь ярочокъ. Прийшлось на возліссі у корчахъ ночувати. Жидъ почавъ нарікати, що ми ему не дали заночувати у корчомці де попасали: боявся пустить коні на сухий комишъ, коби десь не пропали. Ми зъ братомъ згадали правда, що треба було теперки у церкві на всеночноі стояти; але-жъ коли не судилося, простягли конячу шкуру на соломі у возі, почастували жида горілочкою зъ пляшки, самі закусили сухимъ хлібомъ, та-й, укрившися кожухами, дожидаемъ ранку.—

Почало розсвітати. Трохи вітеръ розвіявъ хмарки; дивимося; — „Та-жъ то ми ночували недалечко нашоі карчомки!“ кажу я до брата.

„А вже-жъ,“ каже, „у сусіднімъ лісі, на границі свого грунту.“

„Ну, що-жъ робить? не вернешъ того, що-сьмо набідували.“ — Та воно такечки мовлявъ Панъ Кулішъ: нічого за тимъ оглядатися, що минуло. —

Жидъ напоівъ коні зъ калужи, та-й почавъ запрягати: ба вже и рушили.

Зійшло весняне сонечко зъ-за мраки. Чогось легше стало дихати степовимъ воздухомъ. Ще сухимъ комишомъ бувъ нашъ степъ родимий; місцями крига на дорозі нерозтала; не-пора ще зеленіти буйною травичкою — лишень біленькі бриндуши, синій-сонъ та горицвітъ вилазили помежи сухими стовбурами. За нами чорніе чорний лісъ Кичменський, по-підъ лісомъ віется чумацький чорний шляхъ на Колиму та на Тимківські млини — ажъ геть далеко пішовъ десь у Ганщину — тамъ де люде не роблять зъ роду панщини. Передъ нами мріють та синіють у тумані Бассарабські гори, у Молдові за Дністромъ біліе монастирь — Жабка, що ажъ изъ Єрусалима присилають Гречеськихъ ченчівъ до него. Низкою по-уздовжъ шляху тягнутця тоті кургани, — тоті стражниці татарські, щобъ люде згадували за тую давню буссурманщину. По роздолахъ розкидані хуторі (одаі) садки зъ пасічиськомъ, та-й стіжки сіна чи хліба, часомъ таки хлівчикъ або камінна хатина.

Недуже кохаютця наші селяне у садкахъ. Найбільше розводять баштани у полі. Довго підешъ степомъ, ажъ тобі докучить, а села нігде не видко — лишень чутися зъ далеку, якъ у яру собаки брешуть, та инколи клубитця сивий димъ ажъ по цілоі долині. — Dulcis est fumus patriae, — отъ же, ей Богу, мені той кирпичовий димъ ліпше пахне відъ найчистіщоі ессенціі. У глубокій балці, по-надъ річкою, скелі, а межи тими скелями стрімтять камінні хижі, — тому той не видкося села зъ далеку, хиба десь церква біліе на горбочку, або тамъ які панські будинки зъ високими комииами — що тяжко до нихъ води донести відрами.

Надбіглисьмо зъ-гори надъ самісеньке село; дивлюсь, на тімъ боці по-підъ церквою висипало багато народу. Загули дзвони. Саме зъ обідноі служби повиходили сердечні хлібороби, та розбрелися хучій по хатахъ зо свяченимъ у хустахъ. Скочивши зъ воза, біжимо зъ братомъ изъ гори тай протепомъ безъ рѣчку до татового обістя.

Засталисьмо вже молодого священника, що недавно бувъ наставъ заміст тамъ-того недоброго. Посвятивъ намъ такожъ Пасху, та-й засіли зъ-Панъ Отцемъ до столу. Раденькі були нашъ Батько, що мали зъ кимъ поділитися Свяченимъ яйцемъ та всілякою стравою, яку Господь благословивъ роздобути. Всі таки весело христосувались, раді, що Богъ давъ дочекати Св. Пасхи; братъ пішовъ такожъ привитатися зъ ключницею та-й зъ окоманомъ, а я хутенько у двери та до пекарні, щобъ таки зъ цілою челядью поздоровкатися. Цілувалися трічи зо старими и зъ молодими, якъ годитця на святий Великдень. Кортіло ще скочити на село межи людей, але у насъ недодитця ходити по чужихъ обістяхъ первого дня Великихъ годовихъ Святъ. Виходячи зъ пекарні зачувъ я розмову межи двома чобанами. — „Не бачивъ ти Данила у церкві?“ — „Де ему бідному каліці до церкви ходити“!— Ажъ мені кровь застигла. На-силу промовивемъ: „чого-жъ Данило каліка?“ Мабуть ви неодібрали відъ насъ письма?“ „Вже-жъ ні; або що таке?“ — „Нічого; іхавъ на вечеру до дому, коняка посковзнулася та-й вінъ собі ногу виломивъ.“ Забувши що у студенському мундирі, хопивъ я за шапку та кинувсь якъ стоявъ до стані — Машталяръ пішовъ старий до дому и зачинивъ станю на колодку. Що-жъ робить? кожному любо святкувати зъ родиною. Взявъ я мерщій зъ хлопця свитку (зъ дармовісомъ) та бігцемъ пустився у село до Сорочановоі хати. Старі, знатись, пішли до жонатого свого сина, та заклали дручкомъ двери до хати. На-силу відваживемъ та убігаю у світлицю: — лежить на тапчані хтось білий якъ стіна та мизерний, тільки світятся ему чорні оченята. „Христосъ воскресе“сказавемъ óдъ порога. „Воистинну воскресе“ вишепнувъ тихимъ голосомъ Данило. — „Данило, голубчику мій! чи-жъ я споліватся тебе такимъ застати!“ — Заступили обомъ у очахъ слези.

Не треба жъ було и Фершала зъ Мекитівки: самъ я доглядавъ свого Данила, аби лишень підчунявъ борше. Сердечний хлопець скучавъ, за хатою на приспі сидячи; такъ мое діло розважити бесідою, або прочитать ему де-що гарного зъ Кобзаря нашого славутного Шевченка, або тамъ яку повѣсть Квітки Основяненка. Пробувалисьмо зъ нимъ повчитця читати гражданку, але чогось невезло — за одними складами згаялисьмо неділь зъ чотире, якъ не більше. Тімъ часомъ молода кість Данилова зросталась швиденко (понизче коліна була уломана). Незабаромъ ставъ проситися щобъ попробувать ходити; — виструтавъ ему братъ міцну палицю, віднялисьмо лещітки, тай на восьмій либонь неділі почавъ помаленьку наступати.

Далі скортіло Данила глянути у поле. — Закимъ косовиця минула, повізъ свою матіръ за Дністро на відпустъ у Молдову. Поклонився Богу за те, що давъ му скоро вигоітись, та-й вернувшись почавъ батькови помагати зъ пашнею поратися: то вівці подоіть, то коло воза дещо злагодить. Ба таки зъ початку жнивъ самохіть прийшовъ до двора, щобъ приняли зновъ на службу. Давъ му Німець невеличку турму овечатъ; а я ще випросивъ малого підпасича до помочи.

Частенько грімали на обохъ насъ ляшки Охвиціалисти, але мені байдуже — аби лишень батька нерозгнівити; а Данилови здаетця тожъ годі було напасти боятися: таки зъ переломаною ногою не осьто приймуть у салдати. Неразъ бувало вийдемъ разомъ зъ вівцями у поле, або підъ вечіръ знаю, що неголодні бирки спокойно пасутця, такъ вибіжу напротивъ него, сядемо собі на муравині та слухаю якъ вінъ грае на супілці (тамъ-то гарно мені здавалось). Або знову я почану ему розказувати за давню козацьку славу, що після неи лишень могили по степахъ остались. Часомъ зажурений, сумний вирвуся зъ дому відъ пустои французькои бесіди, або такъ чогось смутокъ мені ляже на серцю — тай мавъ съ кимъ побалакати, горемъ поділитись: роспитуе мене Данило, якъ рідного брата потішить, розвеселить — бо самъ трохи умівъ жартувати; а найчаще розумно, щире порадить, якъ батькови догоджати, щобъ вони неслухали зъ боку прибрехачівъ. Чомужъ не сказати правду, що я дуже полюбивъ того сердечного хлопця и сумно стало намъ розлучаючися — але нічого робить, настала возовиця, тато, зібравши трохи грошей, дали на дорогу — тай зъ Богомъ вертайся синку до Киева; годі по степу байдикувати! Данило казавъ, що якъ би мігъ самъ би відвізъ мене свого тата коньми; але ще сподіваетця колись привезти маму до св. Печерськои Лаври. „Добре голубе — закимъ ви зберетеся на прощу до св. Пещеръ, я надѣюсь перше бути въ дома.“ „Ой приідьте“ каже „хоць на Різдвені Свята.“

Бувъ собі у нашімъ скарбу дуже лукавий писарь, що либонь вже за него споминавъ я перше. Жінку мавъ правда роботящу, нічого казати; але самъ бувъ вічне ледащо — що самъ заслужить, або жінка шитямъ заробить, нелишить на дітей, але чисто всеньке програе у карти, або пропье зъ помощникомъ станового: потімъ йде по людяхъ позичати та прикидаетця такимъ солодкимъ, якъ медяникъ, доки не видре бувало грошей. — Але потому віддати? ой правда! и чортъ ляшка не устереже, якъ вінъ витуманить у старого Пана гроши за цілий кварталъ у передъ.

Старий Сорочанъ, Данилівъ батько, правда осторожний бувъ господарь, але маючи сина у дворі, якось дався підловити та позичивъ тому писарови 10 карбованцівъ, дармо що самъ Данило просивъ — непозичайте тату, бо вінъ вже у людей набрався грошей чимало.

Писаръ нашъ буцімъ то ліпшимъ окомъ ставъ дивитись на Данила, та загадавъ ему що вечера, топить у себе въ грубі. Той неразъ й вечеру бувало прозивае, але послухяний бувъ, такъ мусівъ ходить; але писарь мавъ погану якуюсь наймичку Явдоху, кирпава було покритка зъ жабиніми очима: вічнимъ родомъ ледащо. Скоро бувало відйдуть писарь зъ жінкою на якій відпустъ, чи тамъ на ярмарокъ — вона бувало заведе таку піятику зъ москалями, що й крий Мати Божа. Даниложъ мавъ собі гарну дівчину коханку, на шляхецькои слободі, таки думавъ йі взяти за себе — не дивно молодому гарному паробкови, дівчину хорошу полюбити — але що зъ тою паскудою стидно-бъ хозяйському парубкови и заходити.

Такъ боючися людськои помови — бравъ бувало зъ собою на варту до писарової хати малого хлопця, щобъ знай безпечніще було напасти устерегтися: тай до горівки вінъ правда нескорий собі бувъ, дарма що підлазила до него тота Явдоха. Минула такечки зима, настала весна тая, що Данило бувъ виломивъ ногу; пролежавъ мало не ціле літо: ажъ у осени після Архангела злягла Явдоха — тай пішовъ гомінъ по селі, що вона на Данила плаче та що писарь спинивъ тоті десять карбованцѣвъ за хрестини. (Д. б.)

ЯКЪ ГАДАЕ ОСНОВА ПРО ГАЛИЦЬКУ ПИСЬМЕННОСТЬ.

(Конець I-ои статьи.)

За що-жъ авторъ Лѣтописи (который показався бôльше вѣщуномъ будушнёго, якъ знавцемъ теперѣшнёго положенья нашои письменнои мовы) такъ рѣзько дорѣкае украинськимъ литераторамъ?

Мабуть, ёму не подобаеться и саме сутье, — скрôмнее сутье — украинськои литературы? Се дѣло инше. . . На сей разъ мы противъ смаку спорити не станемъ. . . .

Сякъ чи такъ, то украинська литература утвердила вже свое сутье; южно-руська мова, истна южно-руська словесность, зъ которои розвилася, не вважаючи на самй непріязькй околичности, словесность письменна, — ôдъ незапамятныхъ часôвъ ведуть свое начало; письменна словесность по свому содержанью представляе вѣрнй завдатки дальшого розвою, становить непохибный и законный фактъ нашои товариськои жизни. Животность украинськои лутературы найлѣпше доказуеться простотою и природностью свого розбудженья: люде, що живѣще ôдъ другихъ почули потребу народнёго самопôзнанья, повчилися свому народови, а переконавшися, що „лучче свое латане, а нѣжъ чуже хапане“ — стали писати по украинськи. Намъ зъ авторомъ „Тпôлчаснеи Лѣтописи“ зостаеться теперъ по-просту пріймити отсѣ ôдрадне явленье пробудженои самовѣжи, и сердечно, съ поважаньемъ народу и ёго робôтникôвъ, пôддержувати чистее дѣло во имя просвѣты, любви и правды, не мудруючи лукаво, не уволѣкаючись пыховатыми замыслами, але й не стискаючи себе нѣякими невчасовыми системами. „Не вважай на врожай: сѣй жито — хлѣбъ буде.“

Часопись Вечерницѣ выходить що четверга у Львовѣ.

Цѣна передплаты

Для Львова	за рôкъ 4 р. 50 кр.	за пôвъ року 2 р. 30 кр	за чверть року 1 р. 20 кр.
По-за Львôвъ	„ 5 .. — „	„ 2 „ 60 „	„ 1 „ 40 „

Передплату ôдбирае: Редакція Вечерниць пôдъ ч. 178 -мѣсто у Львовѣ.

Одвѣчальный редакторъ Федоръ Заревичъ. Въ печатни Института Ставропигійского